

Til: Nærings- og handelsdepartementet, Handelspolitisk avdeling

Fra: NHOs avdeling for Internasjonalisering og samfunnsøkonomi

Kopi:

Dato: 15.april 2010

Sak: NHOs innspill til Nærings og handelsdepartementet angående frihandelsforhandlingene med Kina og India

Innledning

Kina har i løpet av noen få år blitt en av Norges viktigste handelspartner. Kina er nå (2009) Norges nest største importør (32,6 milliarder) etter EU og Norges fjerde viktigste eksportør (15,1 milliarder). Norges handel med India har også utviklet seg positivt de senere årene med høy vekst, men fra lave volumer. India er nummer 11 (3,3 milliarder) i rekken av Norges viktigste eksportland og det 12. (2,1 milliarder) viktigste importlandet.

Selv under finanskrisen har Norges handel med Kina og India hatt en positiv utvikling både når det gjelder eksport og import. Etter NHOs vurdering er potensialet for mer handel, flere investeringer og tettere nærings samarbeid mellom norsk og kinesisk og indisk næringsliv stort. En bred, ambisiøs og omfattende frihandelsavtale med Kina og India vil kunne utløse et slikt potensial gjennom at ulike handelsbarrierer bygges ned eller fjernes.

Betydningen av en frihandelsavtale kan illustreres med utviklingen i handelen mellom Norge og Sør-Korea. Etter at frihandelsavtalen trådte i kraft fra 1. september 2006 har norsk eksport til Korea tredoblet seg. Dette henger ikke bare sammen med internasjonale konjunkturer, men også betydningen av nedtrapping og fjerning av toll på det koreanske markedet.

Hovedsynspunkter

Norges handel med Kina og India er i dag basert på WTO- avtalens bestemmelser. Norske bedrifters markedsadgang er bedre overfor Kina enn India på grunn av en generell høyere tollbeskyttelse i India enn i Kina. I mangelen av en ny WTO- avtale er forhandlinger om bilaterale frihandelsavtaler eneste måten Norge kan oppnå bedre handelsbetingelser overfor Kina og India.

NHO har tidligere sterkt støttet opp om Norges ønske om å forhandle frem en bilateral frihandelsavtale med Kina og en EFTA frihandelsforhandlinger med India. NHO har gitt uttrykk for ønske om at avtalene må være brede og omfattende med begge land, og at investeringer og investeringsbeskyttelse må være en del av avtalene.

Nedenfor presenterer NHO sine hovedsynspunkter på de krav og målsettinger vi ønsker skal realiseres gjennom den bilaterale frihandelsavtalen vi forhandler med Kina og med EFTA-avtalen vi forhandler med India.

- For det første tar NHO det som gitt at en frihandelsavtale med Kina og India må være *konsistent* med det multilaterale handelssystemet og tilfredsstillende kravene som stilles til regionale frihandelsavtaler, blant annet at avtalene må omfatte ”vesentlig all” handel.
- For det andre vil NHO kreve være at frihandelsavtalene skal gi *vesentlig bedre* handelsbetingelser enn de betingelser WTO gir oss.
- For det tredje må frihandelsavtalen være bred og omfatte områder av betydning for næringslivet som skal handle med og investere i Kina og India. Avtalene bør derfor dekke *handel med industrivarer, herunder fisk, handel med tjenester, investeringer og beskyttelse av immaterielle rettigheter som et minimum*. NHO ønsker også at avtalene skal omfatte regler for *offentlig innkjøp*. *Handelsfasilitering* er også et viktig element og avtalene må også inkludere så langt som mulig et mål om å redusere *tekniske handelshindringer* (Non-[Tariff Barriers](#)) og regulatoriske hindringer og redusere byråkratiske prosedyrer for vare- og tjenesteflyten.
- NHO ønsker at man i begge avtaler dekker bestemmelser knyttet til *miljø*, ut over henvisning til bærekraftig utvikling i avtalens fortale. NHO ønsker bl.a. å eliminere tollbarrierer knyttet til miljøvennlige produkter i handelen med India og Kina. NHO viser til et eget vedlegg om miljøelementer som uttyper dette punktet.
- For det fjerde må frihandelsavtalene ha en *tvistløsningsmekanisme* for løsning av eventuelle handelskonflikter som måtte oppstå.
- For det femte må frihandelsavtalene også sikre en effektiv implementering av bestemmelsene på indisk delstatsnivå og i kinesiske provinser.

NHO finner det fortsatt ønskelig at det innarbeides en henvisning til respekten for grunnleggende arbeidsstandarder i frihandelsavtalenes fortaler, men finner det ikke riktig eller hensiktsmessig at dette forsøkes presset inn i de juridisk forpliktende bestemmelsene, fordi dette er svært kontroversielt, vil virke negativt inn på hele forhandlingsklimaet og kan misbrukes i proteksjonistisk øyemed. Både India og Kina vil avvise slike forsøk som de ser på som ”vestlig” proteksjonisme.

Kina og India har ikke ratifisert enkelte av ILOs kjernekonvensjoner og det vil derfor være urealistisk å tro at de vil godta at dette da skal inn i en frihandelsavtale. Etter NHOs oppfatning bør slike spørsmål tas opp i ILO og i andre sammenhenger med India og Kina, basert på konstruktive dialoger og eventuelt teknisk støtte og assistanse i forbindelse med manglende nasjonal håndhevelse av grunnleggende arbeidsstandarder og ikke som en del av en frihandelsavtale. Hvis Norge er opptatt av å bedre de grunnleggende arbeidsstandarder i Kina og India vil NHO heller anbefale at man lager en bilateral, og separat avtale om samarbeid om arbeidsstandarder.

Markedsadgang for industrivarer og fisk

Når det gjelder markedsadgang for industrivarer må siktemålet være at en frihandelsavtale må ha som mål å fjerne tollene på alle varer uten unntak. Det endelige målet må med andre ord være nulltoll. NHO ønsker ikke at noen produkter skal unntas fra dette. NHO erkjenner at

begge land, og India spesielt, trenger lengre overgangsperioder for nedtrapping av tollene til null. Kan ikke dette realiseres kan man ikke omtale avtalene som frihandelsavtaler, hvis betydelige deler av tollinjene er unntatt tollreduksjoner med sikte på gradvis fjerning av all toll. Slike mindre ambisiøse avtaler bør da heller omtales som handelsavtaler med tollpreferanser.

Norge bør prioritere fjerning av toll innenfor skipsbyggingsutstyr, industrielle innsatsvarer og fisk.

Avtalene bør baseres på mest mulig liberale opprinnelsesregler.

NHO ønsker at definerte miljøvennlige produkter som partene blir enige om skal ha null toll. Det vises til vedlegget om miljø.

Avtalene bør ha bestemmelser hvor partene forplikter seg til å unnlate å bruke handelspolitiske forsvarsinstrumenter i form av antidumping eller beskyttelsestiltak.

Landbruksvarer

Avtalene må omfatte en viss liberalisering av handel med enkelte varer innenfor landbruksområdet med både Kina og India. NHO legger til grunn at utvelgelsen av eventuelle landbruksvarer og utformingen av de norske posisjonene på disse varene, skjer i tråd med de norske vurderingene av tilsvarende posisjoner i WTO. Etersom Norge i dag de facto har fjernet tollene på alle industrivarer bortsett fra på tekstilområdet, kan landbruksområdet være en varegruppe hvor Norge kan tilby noe for å få til bedre markedsadgang på industrivaresiden.

Handel med tjenester

Frihandelsavtalene må gå betydelig lenger enn WTO-avtalen når det gjelder å redusere handelsbarrierer og etableringshindringer for tjenester.

Det er ønskelig at Norge prioriterer bedre markedsadgang og reduserte barrierer for maritime tjenester, energirelaterte tjenester og telekommunikasjoner.

NHO ønsker at avtalene skal omfatte alle fire leveringsmåter av tjenester, grensekryssende tjenester, forbruk i utlandet, etableringer og bevegelse av personer på midlertidig basis. Det bør også arbeides for å få til lettelse i visumreglene for næringsdrivende bl.a. mulighetene for lengre visumperioder.

I Kina og India er mange tjenestemarkeder sterkt regulert og ”stengt” for utenlandske tilbydere. Etter Kinas tiltrådelse til WTO skulle landet gradvis åpne opp flere tjenestesektorer. Likevel er det i dag en rekke sektorer hvor krav om joint venture i forbindelse med etableringer og krav om ”lokalt innhold”. Dette er uheldig fordi det kan motvirke at norske bedrifter investerer i landet. Norge har egentlig ganske få investeringer i Kina i forhold til volumet på handelen med landet. NHO ber om at man arbeider for å få Kina til å fjerne slike krav i forbindelse med etableringer.

Investeringer

NHO forventer økte investeringer i begge landene. Det er derfor viktig at avtalene har bestemmelser som gir norske bedrifter investeringsbeskyttelse for direkte investeringer. NHO er glad for at regjeringen har åpnet opp for at investeringsbestemmelser skal kunne inngå i frihandelsavtaleforhandlingene med Kina og India etter at Norge i flere år ikke har kunnet forhandle frem avtaler hvor investeringer er dekket. En frihandelsavtale med Kina eller India hvor ikke også investeringer inngår, ville ha blitt en svært uthullet avtale.

Investeringskapitlet må ha med muligheten for en investor – stat tvisteløsningsmekanisme, ikke bare en stat - til stat tvisteløsningsmekanisme.

Det er også viktig å prøve å fjerne barrierer knyttet til markedsadgangen til India og Kina, spesielt innenfor tjenestesektoren.

Offentlig innkjøp

Etter NHOs oppfatning bør avtalene omfatte bestemmelser om offentlige innkjøp. I det minste bør Kina og India kunne godta å slutte seg til samme bestemmelser som finnes i WTOs plurilaterale avtale om offentlig innkjøp (GPA), som begge land fortsatt ikke har sluttet seg til. Kina har tidligere lovet i forbindelse med deres tiltredelse til WTO, at landet skulle slutte seg til GPA. Norge bør benytte denne anledningen å kreve at begge land slutter seg til GPA og at dette blir et element i frihandelsavtalene.

Både Kina og India har store offentlige innkjøpsmarkeder. En avtale må sikre full transparens i anbudsfasen, henvisning til bruk av internasjonale standarder og at man etablerer et særskilt kontaktpunkt for å kunne komme med i en anbudskonkurranse.

Beskyttelse av immaterielle rettigheter (IPR)

Piratkopiering er et betydelig problem, spesielt i Kina. Både Kina og India har sluttet seg til WTOs TRIPS- avtale som gir minimumskrav om beskyttelse av copyright, varemerker, patenter, industridesign og geografiske indikasjoner og tilhørende håndhevelsesbestemmelser.

Frihandelsavtalene må bygge på TRIPS- avtalen som grunnlag pluss de elementer som har vært vanlige i EFTAs frihandelsavtaler (såkalte Trips + elementer).